

11 Kommuner, landsting och kommunalförbund

I detta kapitel beskriver vi översiktligt ekonomin och de verksamheter som bedrivs i kommuner, landsting och kommunalförbund. I avsnittet används i första hand den statistik som tas fram i respektive verksamhets egna bokslut, drifts- och verksamhetsredovisningar.

Primärkommunernas ekonomi och verksamhet

Kommunernas verksamhetskostnader (det vill säga kostnaderna för kommunens årliga löpande verksamhet) var 398,1 miljarder kronor 2004, en ökning med 3 procent från 2003. Detta kan jämföras med ökningen av verksamhetskostnaderna 2002–2003 på 5 procent och 2001–2002 på 6 procent.

Kommunernas sammanlagda intäkter (inklusive extraordinära intäkter) var 424,6 miljarder kronor 2004. Den största intäkten är skatteintäkter vilka svarar för 65 procent av de sammanlagda intäkterna.

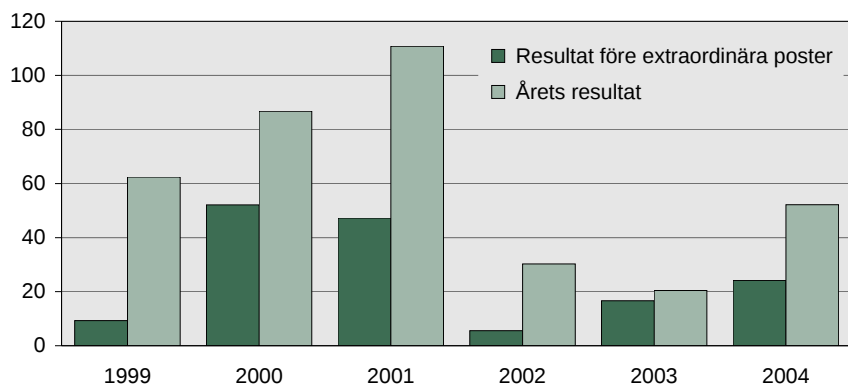
Resultaträkning för kommuner år 2003–2004. Miljarder kronor

	År 2003	År 2004
Verksamhetens intäkter	90,2	95,1
Verksamhetens kostnader	-387,5	-398,1
Avskrivningar	-13,3	-13,4
Verksamhetens nettokostnader	-310,6	-316,3
Skatteintäkter	269,8	277,0
Generella statsbidrag och utjämning m.m. netto	39,3	38,7
Finansiella intäkter	11,2	10,1
Finansiella kostnader	-8,0	-7,0
Resultat före extraordinära poster	1,7	2,4
Extraordinära intäkter	1,6	3,7
Extraordinära kostnader	-1,2	-0,9
Årets resultat	2,0	5,2

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2004. OE 25 SM 0501

Kommunernas resultaträkningar för 2004 visar ett sammanlagt överskott på 2,4 miljarder kronor före extraordinära poster. Årets resultat, som också inkluderar extraordinära poster, var mer än dubbelt så stort: 5,2 miljarder kronor.

Kommunernas resultat år 1999–2004, löpande priser. Miljarder kronor

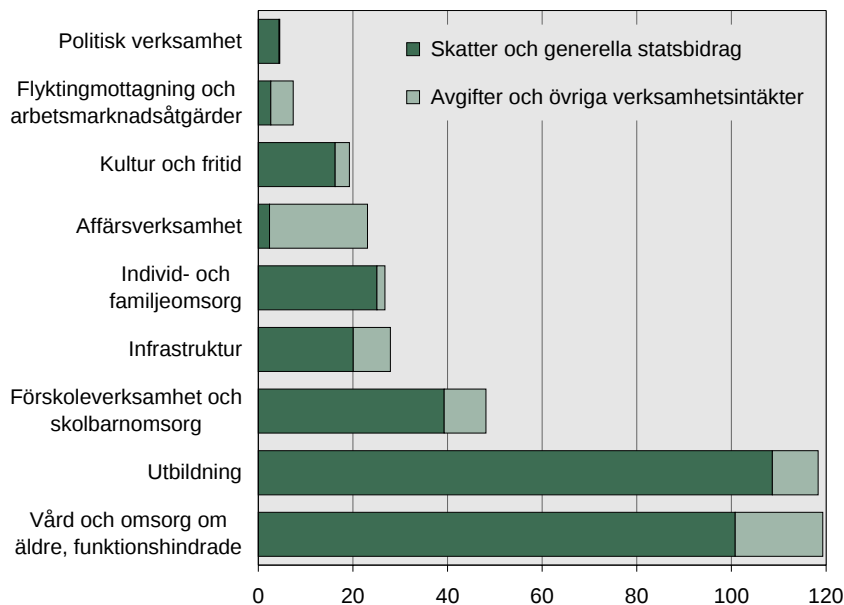
Observera att kommunernas resultat skiljer sig från det finansiella sparande som beräknas av NR. I kommunernas resultat, som bygger på kommunernas resultaträkningar, ingår bland annat finansiella poster medan utgifter för investeringar inte ingår. (se Kapitel 7)

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2004. OE 25 SM 0501

Det är resultatet före extraordinära poster som används som en indikator på kommunsektorns balans. Överskottet före extraordinära poster 2004 innebar en ökning från 2003 med 0,6 miljarder kronor. Ett positivt finansnetto (summan av de finansiella intäkterna och de finansiella kostnaderna) på 3,1 miljarder kronor 2004 bidrog till kommunernas överskott.

Kommunernas verksamhet består av ett flertal olika tjänster och produkter. De flesta av dem är obligatoriska, det vill säga kommunerna är skyldiga att tillhandahålla verksamheten för alla invånare. De största verksamhetsområdena för kommunerna är utbildningsverksamheter inklusive förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg samt omsorg om äldre och funktionshindrade.

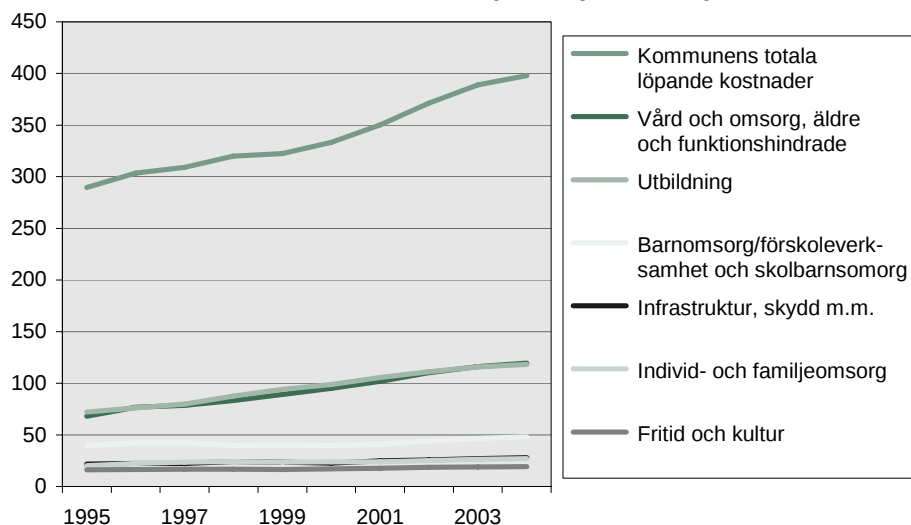
Den största delen av kommunernas verksamhet finansieras av intäkter av skatter och bidrag från staten. Endast en mindre del finansieras med hjälp av avgifter och övriga verksamhetsintäkter.

**Kostnad och finansiering av kommunernas verksamheter år 2004.
Miljarder kronor**

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2004. OE25 SM

Till verksamhetsområdet *affärsverksamhet* räknas sådana tjänster som kommunen utför men som till mer än 50 procent finansieras av taxor och avgifter. Exempel på sådana verksamheter är vattenförsörjnings- och avloppshantering, gator och vägar och bostadsverksamhet. Denna affärsverksamhet ingår inte i de offentliga myndigheterna enligt NR utan i näringslivet eftersom de inte finansieras av skatter.

Utvecklingen av kommunernas totala kostnader för de verksamheter som kommunen har skyldighet att tillhandahålla invånarna har skett i olika takt.

Kostnad för kommunernas totala löpande verksamhet och vissa verksamhetsområden år 1996–2004, löpande priser. Miljarder kronor

Källa: SCB. Offentlig ekonomi. Räkenskapssammandrag för kommuner.

Kostnaderna för de två största verksamhetsområdena *vård och omsorg om äldre och funktionshindrade* samt *utbildning*, exklusive förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, har stadigt ökat sedan mitten av 1990-talet och i stort sett i samma takt. Kostnaderna för *barnomsorg/förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg* var i stort sett oförändrade, och även något minskande under 1990-talets sista år för att därefter öka något under 2000-talets första år.

Vård och omsorg om äldre och funktionshindrade

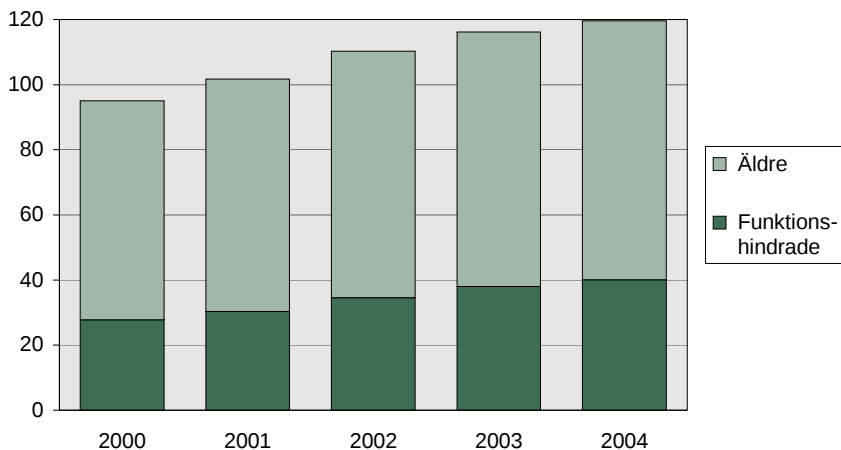
Kostnaderna för omsorg om äldre och funktionshindrade uppgick till 120 miljarder kronor 2004. Detta motsvarar en genomsnittlig kostnad på 13 477 kronor per invånare. Förklaringar till de relativt stora kostnadssökningarna inom detta område är dels den demografiska utvecklingen med en allt större andel äldre, framförallt i gruppen 80 år och äldre, dels lagstiftningen som ökat de funktionshindrades möjligheter att få hjälp och omvårdnad.

Kommunernas skyldigheter att ge service, hjälp och omvårdnad för **äldre personer** regleras av socialtjänstlagen (SoL Lag 2001:453). Enligt lagen ska de äldres möjligheter att bo kvar hemma och ha kontakter med andra personer underlättas genom hjälp i hemmet, färdtjänst och annan service. För äldre människor med behov av särskilt stöd är kommunen också skyldig att inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad.

För **personer med funktionshinder** har kommunernas socialtjänst ett särskilt ansvar och ska verka för att dessa personer kan delta i samhällets gemenskap och leva som andra. För att ytterligare underlätta det dagliga livet för de funktionshindrade och främja full delaktighet i samhällslivet trädde lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS Lag 1993:387) i kraft 1994. Lagen syftar till att ge och skapa jämlika levnadsvillkor för personer med varaktiga och omfattande funktionshinder. LSS är en rättighetslag som ska komplettera de insatser som kan ges med stöd av lagstiftningen i SoL och hälso- och sjukvårdslagen (HSL Lag 1982:763).

De personer som omfattas av LSS har rätt att för sin dagliga livsföring få **assistansersättning** enligt lagen om assistentersättning (LASS Lag 1993:389) om personen har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan.

Kostnader för omsorg om äldre och funktionshindrade år 2000–2004, löpande priser. Miljarder kronor

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2004. OE 25 SM 0501

Huvuddelen av omkostnaderna för de äldre utgörs av kostnader för vård och omsorg i särskilt boende. Av de totala kostnaderna för äldre 2004 gick 70 procent till vård och omsorg i särskilt boende.

Drygt 80 procent av kommunernas kostnader för funktionshindrade personer avser insatser för stöd och service enligt LSS och LASS. Denna andel har i stort sett varit konstant under de första åren under 2000-talet. Även staten är huvudman för vissa delar av stöd och servicen för funktionshindrade. År 2004 fick kommunerna 7,0 miljarder kronor i ersättning från Försäkringskassan för kostnader för personlig assistans enligt LASS.

Kostnader för insatser enligt LSS och LASS år 2000–2004. Miljarder kronor, löpande priser

	2000	2001	2002	2003	2004
Boende enligt LSS	10,4	11,1	12,0	13,3	13,8
Personlig ass. enligt LSS och LASS	7,3	8,2	9,8	11,0	12,1
Daglig verksamhet enligt LSS	3,2	3,5	3,8	4,1	4,2
Övriga insatser enligt LSS	2,2	2,5	2,7	3,1	3,3
Insatser enligt LSS och LASS totalt	23,2	25,4	28,3	31,5	33,4

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2004. OE 25 SM 0501

Förskoleverksamhet och utbildning

Kommunerna är skyldiga att tillhandahålla utbildning i olika former för medborgarna. De olika utbildningsformerna regleras av skollagen (1985:1100). Kommunernas ansvar avser förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, skolväsende för barn och unga samt vuxenutbildning.

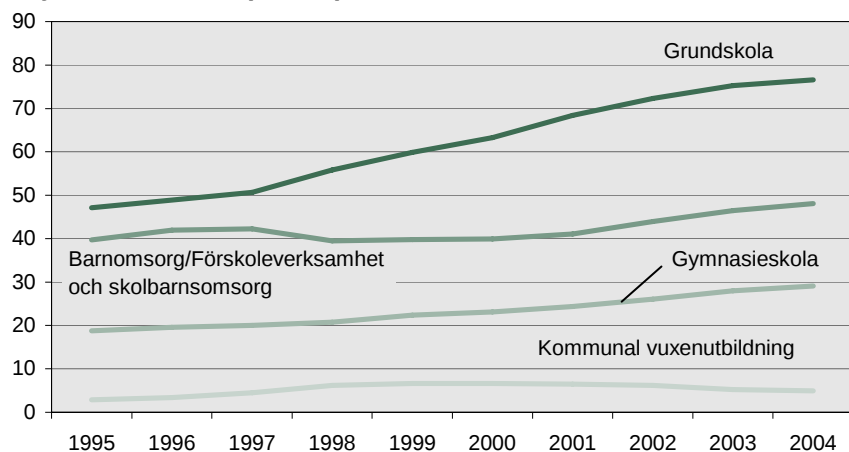
Alla barn och ungdomar ska ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet – oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden. För barn och ungdomar anordnar den offentliga sektorn utbildning i form av förskoleklass, grundskola och gymnasieskola samt motsvarande skolformer, särskola, specialskola och sameskola. Dessutom ska det också anordnas pedagogisk verksamhet i form av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

Det offentliga skolväsendet för vuxna ska ge vuxna tillfälle att komplettera sin utbildning. För vuxna anordnas utbildning i form av kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux) och svenskundervisning för invandrare (sfi)

Källa: Svensk författningssamling, skollagen

Kostnaderna för utbildning har ökat för samtliga utbildningsformer förutom den kommunala vuxenutbildningen.

**Kostnader för verksamheter inom utbildningsområdet år 1995–2004.
Miljarder kronor, löpande priser**

Från och med 1998 förs kostnaderna för förskoleklass (tidigare s.k. 6-årsverksamhet) från förskoleverksamheten till grundskolan

Källa: SCB, Offentlig ekonomi, Räkenskapssammandrag för kommuner

Den största kostnaden för samtliga utbildningsformer utgörs av kostnaderna för den egna personalen. Dessa kostnader var högst inom förskoleverksamheten, där de utgjorde 65 procent av förskoleverksamhetens totala kostnader, och inom grundskolan där 61 procent var personalkostnader 2004. För gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen uppgick kostnaderna för den egna personalen till cirka hälften av den totala kostnaden för respektive verksamhet 2004.

Förskoleverksamhetens kostnader hölls nere genom minskad personaltäthet

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg omfattar ett flertal olika verksamheter av det som tidigare gick under samlingsnamnet barnomsorg. Verksamheterna byggdes ut kraftigt under 1990-talet men även under 2000-talet genomfördes reformer för att öka tillgängligheten till förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg (maxtaxa, allmän förskola m.m.). 2004 var kostnaden för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg sammanlagt 48,1 miljarder kronor, motsvarande i genomsnitt 4 990 kronor per invånare.

Kostnaden för förskolan var 70 procent av kostnaderna för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Kostnaderna för familjedag-

hem utgjorde endast 6 procent av kostnaderna för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg 2004. Detta var en avsevärt lägre andel än 1996 då familjedaghemmens andel av barnomsorgskostnaderna (inklusive dåvarande sexårsverksamhet) var 16 procent.

Antal inskrivna barn i förskola, familjedaghem och fritidshem år 2000–2004

	Förskola	Familje- daghem	Fritidshem	Förskole- verksamhet totalt
2000	314 894	57 762	332 469	704 125
2001	314 987	49 724	336 508	701 219
2002	333 646	45 260	350 744	729 650
2003	351 722	39 956	341 855	733 533
2004	364 045	35 970	326 132	726 147

Uppgifterna avser den vecka då 15 oktober infaller.

Källa: Skolverket. Rapport 265. Beskrivande data 2005

Antalet inskrivna barn i förskoleverksamhet totalt har ökat med tre procent sedan sekelskiftet. Antalet inskrivna barn i förskolor har ökat med 17 procent medan antalet barn inskrivna i familjedaghem minskat med 38 procent.

Antalet anställda i verksamheterna har inte ökat i samma takt som antalet barn vilket resulterat i minskad personaltäthet fram till sekelskiftet. Mellan 2000 och 2004 har dock antalet barn per årsarbetare i förskolan varit relativt konstant, mellan 5,3 och 5,4. I fritidshemmen var det 18,2 barn per årsarbetare år 2004 vilket kan jämföras med 17,5 barn per årsarbetare 2000.

Anställda i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg år 2000–2004

	Förskola, (årsarbetare)	Fritidshem (årsarbetare)	Antal dag- barnvårdare
2000	58 100	19 000	10 500
2001	58 700	19 400	9 300
2002	63 100	19 100	8 500
2003	65 500	18 800	7 700
2004	67 300	17 900	6 900

Uppgifterna avser den vecka då 15 oktober infaller. Antal anställda är omräknat till årsarbetare.

Källa: SCB. Utbildningsstatistisk årsbok 2005. Skolverket, Rapport 260, Barn, elever och personal. Del 2, 2005.

Grundskolans kostnader har ökat mest bland skolformerna

Kostnaderna för grundskolan har ökat mest av de olika skolformerna den senaste tioårsperioden. Kostnaden för grundskolan uppgick till 77,8 miljarder kronor 2004, motsvarande i genomsnitt 8 488 kronor per invånare. Kostnadsökningen är huvudsakligen en följd av demografiska förändringar. Antalet elever i grundskolan var 1 023 724 läsåret 2004/05, vilket var 12 procent mer än tio år tidigare. Antal lärare i grundskolan ökade med 10 procent från läsåret 1994/1995 och var 82 316 läsåret 2004/2005.

Antalet lärare har ökat i något snabbare takt än antalet elever, vilket framgår om man ser till antalet lärare per 100 elever under perioden.

Antal lärare per 100 elever i grundskolan läsåren 1996/97 – 2004/05

Läsår	1996/ 1997	1997/ 1998	1998/ 1999	1999/ 2000	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005
Lärare per 100 elever	7,7	7,5	7,6	7,6	7,6	7,8	7,9	8,0	8,0

Uppgifterna avser den vecka då 15 oktober infaller. Antal lärare är omräknat till heltidstjänster. Grundskolan omfattar samtliga huvudmän.

Källa: SCB. Utbildningsstatistisk årsbok 2005. Skolverket, Rapport 265. Beskrivande data 2005.

Kraftigare ökning av gymnasieskolans kostnader under 2000-talet

Dagens programindelade gymnasieskola bildades läsåret 1995/96 då de tidigare tvååriga yrkesinriktade linjerna förlängdes med ett år. Gymnasieskolan omfattade därefter 16 treåriga nationella program, ett individuellt program samt specialutformade program. 2000/01 tillkom ett sjuttonde nationellt program, teknikprogrammet. Programmen byggs upp av olika kurser, av vilka ett antal kärnämnen är obligatoriska för alla elever på de nationella programmen och det specialutformade programmet.

Kostnaden för gymnasieskolan var 29,1 miljarder kronor 2004 vilket motsvarade i genomsnitt 3 583 kronor per invånare. Kostnaden för gymnasieskolan började öka kraftigare under 2000-talet, till stor del beroende på att ett ökande antal ungdomar kommit i gymnasieåldern.

Antalet elever i gymnasieskolan var 347 700 elever läsåret 2004/05. Drygt en tredjedel av alla elever i gymnasieskolan studerade på de mer studieförberedande programmen (naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet, teknikprogrammet) och cirka 7 procent på individuella program.

Antal lärare i gymnasieskolan, omräknat till heltidstjänster, var 28 000 läsåret 2004/2005. Antalet lärare i gymnasieskolan har, från slutet av 1990-talet, ökat i något snabbare takt än antalet elever, vilket medfört att också lärartätheten i gymnasieskolan ökat fram till 2003/2004.

Antal lärare per 100 elever i gymnasieskolan läsåren 1996/97–2004/05

Läsår	1996/ 1997	1997/ 1998	1998/ 1999	1999/ 2000	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005
Lärare per 100 elever	7,4	7,4	7,6	7,8	7,9	8,1	8,2	8,2	8,1

Uppgifterna avser den vecka då 15 oktober infaller. Antal lärare är omräknat till heltidstjänster. Gymnasieskolan omfattar samtliga huvudmän.

Källa: SCB. Utbildningsstatistisk årsbok 2005. Skolverket, Rapport 265, Beskrivande data 2005.

Kunskapslyftet förklarar de ökade komvuxkostnaderna 1998–2001

Den kommunala vuxenutbildningen (komvux) består dels av en grundläggande vuxenutbildning, dels av en gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning. Man kan börja i komvux tidigast det år man fyller 20 år eller det år då man genomfört utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan. Den sammanlagda kostnaden för komvuxutbildningarna uppgick till 4,8 miljarder kronor, varav 0,9 miljarder kronor avsåg den grundläggande utbildningen. Detta motsvarar en genomsnittlig kostnad per invånare på 537 kronor.

Läsåret 2003/2004 gick 226 850 elever i den kommunala vuxenutbildningen, vilket var en minskning med 7 procent från läsåret 2002/2003. Detta innebär en fortsatt minskning av antalet elever från 1998/99 då det var 350 900 elever. Det läsåret var kulmen på den särskilda satsningen 1997–2001 på utbildning för arbetslösa och kortutbildade (det så kallade Kunskapslyftet).

Antalet lärare, omräknat till heltidstjänster i komvux, har inte ökat i samma takt som antalet elever. Läsåret 1994/95 var antalet lärare 4 990 vilket kan jämföras med 5 150 lärare läsåret 2003/2004.

Antal lärare per 100 elever i komvux läsåren 1995/96 – 2004/05

Läsår	1996/ 1997	1997/ 1998	1998/ 1999	1999/ 2000	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005
Lärare per 100 elever	5,0	4,4	4,5	4,5	4,1	3,9	4,0	4,1	4,0

Uppgifterna avser den vecka då 15 oktober infaller. Antal lärare är omräknat till heltidstjänster. Komvux omfattar samtliga huvudmän.

Källa: SCB. Utbildningsstatistisk årsbok 2005. Skolverket, Rapport 265, Beskrivande data.

Landstingens ekonomi och verksamhet

År 2005 finns det 18 landsting och 2 regioner (Västra Götalandsregionen och Region Skåne) samt en kommun utanför landsting (Gotlands kommun). Västra Götalandsregionen tillkom 1999 genom en sammanslagning av landstingen Göteborgs och Bohuslän, Älvsborgs län och Skaraborgs län och Region Skåne tillkom 1998 genom sammanslagning av Kristianstads läns landsting och Malmöhus läns landsting. Dessutom fördes sjukvården i Malmö och Göteborg till regionerna. Landstingen och regionerna ansvarar för uppgifter som är gemensamma för större geografiska områden än kommuner och som ofta kräver stora resurser.

Landstingens och regionernas verksamhetskostnader (det vill säga kostnaderna för den årliga löpande verksamheten) var 193,7 miljarder kronor 2004, en ökning med 2 procent från 2003. Närmare hälften av kostnaderna avsåg löner (exklusive skattefria ersättningar) och övriga kostnader för personal (inklusive utbetalda pensioner)

Intäkterna i verksamheten uppgick till 48,1 miljarder kronor, skatteintäkterna till 141,8 miljarder kronor och generella statsbidrag (netto-redovisade) till 9,6 miljarder kronor. Skatteintäkter finansierade därmed 73 procent av landstingens verksamhetskostnader. Inkomster av patientavgifter och andra avgifter finansierar endast en liten del, 3 procent, av verksamhetskostnaderna.

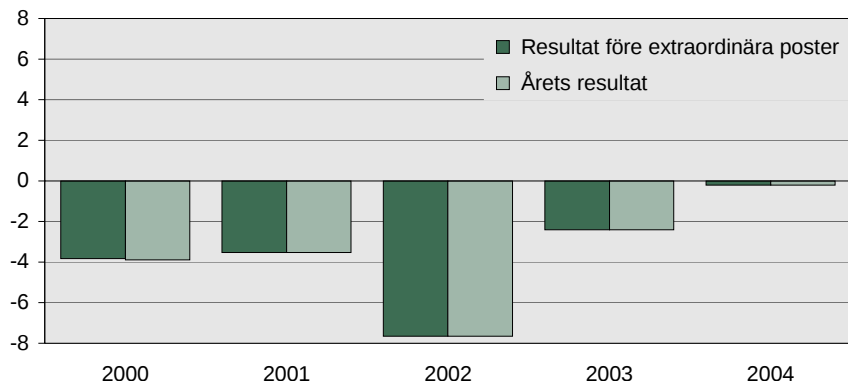
Resultaträkning för landsting och regioner år 2003–2004. Miljarder kronor

	2003	2004
Verksamhetens intäkter	46,5	48,1
Verksamhetens kostnader	-190,0	-193,7
Avskrivningar	-5,2	-5,6
Verksamhetens nettokostnader	-148,7	-151,2
Skatteintäkter	136,4	141,8
Generella statsbidrag och utjämning m.m. netto	10,3	9,6
Finansiella intäkter minus kostnader	- 0,4	- 0,4
Resultat före extraordinära poster	- 2,4	- 0,2
Extraordinära poster, netto	0,06	0
Årets resultat	- 2,4	- 0,2

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2004.

Landstingen och regionernas sammanlagda resultaträkning för 2004 visar ett sammanlagt underskott på 0,2 miljarder kronor, vilket innebär en fortsatt förbättring av landstingens resultat. Underskottet var i stort sett detsamma för resultatet före extraordinära poster som för årets resultat.

Landstingens resultat år 2000–2004. Löpande priser. Miljarder kronor

Observera att landstingens resultat skiljer sig från det finansiella sparande som beräknas av NR. I landstingens resultat, som bygger på landstingens resultaträkningar, ingår bland annat finansiella poster medan utgifter för investeringar inte ingår. (se Kapitel 7)

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2004.

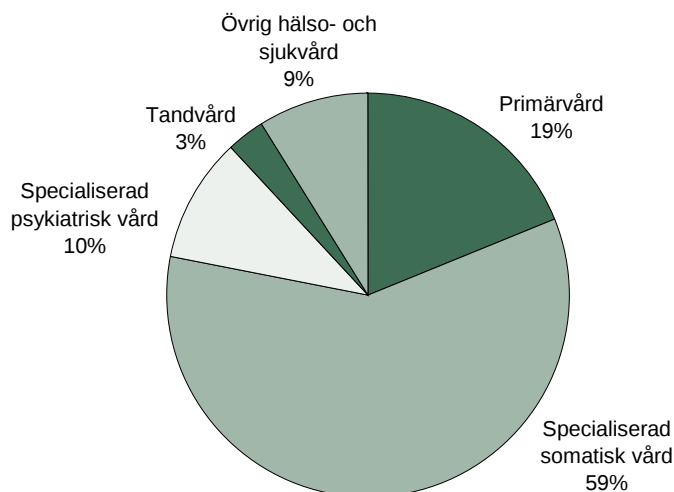
Resultatet före extraordinära poster är det resultat som används vid diskussioner om huruvida landstingen har sin ekonomi i balans eller inte enligt balanskravet. (Se kapitel 10)

Landstingens och regionernas verksamheter omfattar såväl verksamheter inom hälso- och sjukvård som verksamheter inom regional utveckling. Den största verksamheten är hälso- och sjukvården som omfattar cirka 80 procent av landstingens verksamhet.

Hälso- och sjukvården

Hälso- och sjukvård omfattar verksamhetsområdena primärvård, specialiserad somatisk vård, specialiserad psykiatrisk vård, tandvård, övrig hälso- och sjukvård (ambulans- och sjuktransporter, handikappverksamhet m.m.) samt politisk verksamhet avseende hälso- och sjukvård.

Fördelning av nettokostnader för hälso- och sjukvården år 2004. Procent

Nettokostnader avser bruttokostnader minus bruttointäkt. I nettokostnaden har servicekostnader, t.ex. ersättning för fastigheter etc. fördelats ut på verksamheterna.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2004. Verksamhet i landsting och regioner.

Från och med 2004 redovisas läkemedelsförmånen som ett eget område. De externa kostnaderna för denna var 19,0 miljarder kronor och de externa intäkterna 19,6 miljarder kronor. Verksamheten har således gått jämnt ut eftersom statsbidraget i stort sett motsvarat kostnaden.

Prestationer inom hälso- och sjukvården

Som mått på prestationer i hälso- och sjukvården används **besök** respektive **vårdtillfällen/utskriven patient**. Besök används för att beskriva behandlingar i öppen vård och vårdtillfällen behandlingar i sluten vård. Inom den specialiserade vården särskiljs **mottagningsverksamhet** från **dagsjukvård**. Med dagsjukvård avses öppen vård som innebär mer omfattande eller resurskrävande insatser än vad ett besök normalt kräver. Som en tredje vårdform särredovisas **hemsjukvård**. Eftersom hemsjukvården bedrivs inom såväl primärvård som specialiserad somatisk samt psykiatrisk vård, utgör den ett delområde som finns inom samtliga tre områden.

Inom primärvården har det blivit allt vanligare att ett "normalt" besök på vårdcentralen ersätts med en telefonkontakt. För att registreras som telefonkontakt ska den ersätta ett "normalt" besök och det ska dessutom finnas en journalanteckning.

Läkarbesök och vårdplatser

Antalet läkarbesök minskade från 2001 till 2004. Denna utveckling var densamma oavsett egenproducerad vård eller vård producerad av annan vårdgivare.

Läkarbesök per 1 000 invånare efter verksamhetsområde och vårdgivare år 2001–2004, samtliga huvudmän

	2001	2002	2003	2004
Egen produktion				
Läkarbesök/1000 invånare	2 048	2 025	1 955	1 881
<i>Därav i</i>				
Specialiserad somatisk vård	975	969	917	909
Specialiserad psykiatrisk vård	68	69	68	67
Primärvård	1 004	988	918	906
Annan vårdgivare				
Läkarbesök/1000 invånare	829	840	813	811
<i>Därav i</i>				
Specialiserad somatisk vård	428	425	388	363
Specialiserad psykiatrisk vård	35	37	35	35
Primärvård	367	377	380	413
Totalt	2 877	2 865	2 769	2 692

Läkarbesök, exklusive i mödra- och barnhälsovård och exklusive besök i dagsjukvård.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2004.

Besök hos övriga personalkategorier än läkare har däremot ökat inom hälso- och sjukvården och utgjorde totalt 28 700 besök 2004. De flesta av dessa besök gjordes i primärvården.

Antalet disponibla vårdplatser totalt har dock minskat. År 2004 fanns det 27 088 platser, vilket kan jämföras med 29 122 platser 2001. De flesta vårdplatserna fanns i den specialiserade somatiska vården.

Primärvård

Primärvård är den första vårdnivån inom hälso- och sjukvård och omfattar basal medicinsk utredning, behandling och omvårdnad samt förebyggande arbete och rehabilitering. Verksamheten är indelad i tio olika delområden, varav *allmänläkarvård* och sjuksköterskevård svarade för drygt två tredjedelar. Tillsammans utgör delområdena den vård som respektive vårdcentral kan erbjuda. Antalet vårdcentraler var 1 036 år 2004. Av dessa drevs 250 i privat regi.

Totalt gjordes 12,3 miljoner läkarbesök 2004 inom primärvården, vilket motsvarade 1,36 besök per invånare. Det helt dominerande delområdet var *allmänläkarvård* som svarade för 90 procent av läkarbesöken. Det näst största delområdet, jourverksamheten, utgjorde knappt 8 procent.

Specialiserad somatisk vård

Specialiserad somatisk vård utgör den andra vårdnivån. Denna omfattar medicinsk utredning, behandling och omvårdnad som kräver mer specialiserade insatser samt större tekniska och personella resurser än primärvård. Vården omfattar medicinsk och kirurgisk korttidsvård, rehabilitering, geriatrisk vård m.m. Verksamheterna bedrivs huvudsakligen vid sjukhus men även utanför sjukhus på specialistläkarmottagningar eller vårdcentraler.

Samtliga faktiskt genomförda mottagningsbesök inklusive hembesök i den specialiserade somatiska vården uppgick till 17 miljoner 2004. Ett läkarbesök är ofta mer omfattande än ett besök hos andra personalkategorier. Om därför ett besök hos andra personalkategorier räknas till 40 procent av ett läkarbesök så reduceras antalet mottagningsbesök till 14 miljoner.

Vanligast är besök hos läkare som 2004 uppgick till 11,4 miljoner. Av samtliga vårdkontakter skedde drygt 70 procent i egen regi medan landstingen köpte cirka en fjärdedel från andra.

Antalet vårdtillfällen i *sluten* specialiserad somatisk vård uppgick till 1,4 miljoner 2004, varav 97 procent producerades av landstingen och regionerna.

Specialiserad psykiatrisk vård

Specialiserad psykiatrisk vård omfattar psykiatrisk korttidsvård och psykiatrisk långtidsvård. Här ingår allmän psykiatri, barn- och ungdomspsykiatri samt rättspsykiatri och innehåller t.ex. psykiatrisk vård av alkoholmissbrukare, psykiatrisk vård av övriga toxikomaner och psykiatrisk vård av matmissbrukare. Området omfattar även behandlingshem inom den psykiatriska barn- och ungdomsvården. Verksamheten inom den specialiserade psykiatriska vården är koncentrerad till den psykiatriska slutna vården och den psykiatriska mottagningsverksamheten.

Antalet mottagningsbesök inklusive hembesök uppgick till nästan 4 miljoner. Antalet mottagningsbesök reduceras till 2 miljoner när besök hos andra personalkategorier viktas till 40 procent av ett läkarbesök. Av den sammanlagda verksamheten sker drygt 80 procent i egen regi.

Antalet vårdtillfällen inom den specialiserade psykiatriska slutna vården uppgick till närmare 90 000. Det är det område inom den specialiserade psykiatriska vården som tar de största resurserna.

Specialiserad psykiatrisk sluten vård år 2004. Samtliga huvudmän.

Vårdkontakter

Vårdtillfällen/utskrivningar	89 000
andel egenproducerade (%)	93

Vårdkontakter per invånare

Vårdtillfällen/utskrivningar	0,01
------------------------------	------

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2004. Verksamhet och ekonomi i landsting och regioner.

Tandvård

Tandvård omfattar delområdena allmänvård för vuxna, tandvård för patienter med särskilda behov, allmäntandvård för barn och ungdom samt specialisttandvård. Nästan hälften av resurserna inom tandvården går till allmäntandvård för barn och ungdomar. Den omfattar all förebyggande och basal tandvård som ges till ungdomar i åldern 0–19 år.

Den specialiserade tandvården är också ett delområde som tar stora resurser i anspråk. Den omfattar exempelvis tandreglering och tandlossningssjukdomar och vänder sig till såväl barn och ungdomar som vuxna.

Antalet vårdkontakter i tandvården, exklusive patienter med särskilda behov (till exempel personer på sjukhem och liknande), uppgick 2004 till drygt 3,4 miljoner.

Övrig hälso- och sjukvård

För flertalet verksamheter inom området övrig hälso- och sjukvård finns inte prestationer i form av besök, vårdtillfällen eller dylikt. Verksamheterna mäts i huvudsak enbart med kostnader och intäkter. De mest framträdande verksamheterna är handikappverksamhet/hjälpmedelsverksamhet som svarar för närmare 30 procent samt ambulans och sjuktransporter som svarar för cirka 25 procent. Övriga verksamheter inom området är sjukresor, social verksamhet, folkhälsofrågor, forskning och utvecklingsverksamhet m.m.

Handikappverksamhet/hjälpmedelsverksamhet omfattar bl.a. hjälpmedelscentraler (hörcentraler, syncentraler och instrumentverkstäder) ortopedisk verksamhet samt pedagogisk hörselvård. Inom detta område redovisas vissa journalförda besök.

**Övrig hälso- och sjukvård år 2004, handikappverksamhet/
hjälpverksamhet. Samtliga huvudmän**

	Samtliga per- sonalkategorier
Vårdkontakter	
Besök/hembesök	458 000
därav egenproducerade	477 000
Besök/hembesök per invånare	0,05

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2004. Verksamhet och ekonomi i landsting och regioner.

Under social verksamhet redovisas barn- och ungdomsvård samt vård av missbrukare. Här ingår även landstingens insatser i form av rådgivning och annat personligt stöd enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Delområdet FoU avser forskning och utveckling som framför allt bedrivs inom ramen för de medicinska fakulteternas verksamhet. Det är en verksamhet som är nära integrerad med patientvården, vilket bl.a. har till följd att kostnader för FoU är svåra att få fram. Den kliniska forskningen vid universitetssjukhusen är i princip statligt finansierad.

Kommunalförbundens ekonomi

Flera kommuner är för små för att på egen hand driva vissa verksamheter, till exempel gymnasieskola och räddningstjänst, och därför går två eller flera kommuner samman och bildar ett kommunalförbund som sköter driften av vissa verksamheter åt de samverkande kommunerna.

Kommunalförbund är offentligrättsligt reglerade samverkansorgan enligt regler i kommunallagen. Medlemmarna överlämnar beslutanderätten i den eller de frågor för vilka kommunalförbundet bildats samt tillskjuter nödvändiga medel. Ett kommunalförbund kan även ha myndighetsuppgifter. De flesta kommunalförbund bedriver verksamhet inom utbildningsområdet, främst gymnasieskolutbildning, och inom infrastrukturområdet, främst räddningstjänst.

Resultaträkning för kommunalförbund år 2003–2004. Miljoner kronor

Resultaträkningsposter	2003	2004
Verksamhetens intäkter	6 209	7 118
Verksamhetens kostnader	-5 949	-6 694
Avskrivningar	-235	-253
Verksamhetens nettokostnader	24	171
Finansiella intäkter	27	24
Finansiella kostnader	-97	-105
Resultat före extraordinära poster	-46	90
Extraordinära intäkter	1	10
Extraordinära kostnader	-17	0
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		
Årets resultat	-64	105

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser. OE 25 SM 0501

Resultatet för kommunalförbunden före extraordinära poster visade ett överskott på 90 miljoner kronor för 2004, vilket kan jämföras med ett underskott på 46 miljoner kronor 2003.

Det fanns 91 kommunalförbund 2004, vilket var 10 fler än 2003. Den sammanlagda kostnaden för kommunalförbundens verksamhet var 6,7 miljarder kronor, 0,8 miljarder kronor mer än 2003.

Kommunalförbundens driftskostnader för utbildningsverksamheter (2,3 miljarder kronor) och räddningstjänsten (2,2 miljarder kronor) svarade tillsammans för två tredjedelar av kommunalförbundens totala driftskostnad.

Kommunalförbundens största kostnad är, i likhet med kommunerna, kostnader för personalen. Särskilt inom räddningstjänsten utgör personalkostnaden en stor del med tre fjärdedelar av den totala driftkostnaden medan personalkostnaden för utbildningsverksamheterna är hälften av den totala driftskostnaden. De största intäkterna för kommunalförbunden är intäkterna från medlemskommuner med 4,5 miljarder kronor. Kommunalförbunden har också andra intäkter på drygt 2,4 miljarder kronor, varav 0,8 miljarder kronor kommer från landstingen.

Lästips:

SCB. *Den offentliga sektorn. Bokslut för verksamhetsåret 2003*. Örebro 2004

SCB. *Kommunernas hushållning med resurser*. Statistiskt meddelande OE 25 SM 0501

SCB. *Kommunernas resultat*. Statistiskt meddelande OE 24 SM 0501

SCB. *Skola, vård och omsorg i privat regi*. Bakgrundsfakta till ekonomisk statistik. 2004:18

SCB och Sveriges Kommuner och Landsting. *Vad kostar verksamheten i Din kommun?* Bokslut 2004. Stockholm 2005

SCB. *Utbildningsstatistisk årsbok 2005*. Örebro 2004

SCB. *Årsbok för Sveriges kommuner 2005*. Örebro 2004

Socialstyrelsen. *Jämförelsetal för socialtjänsten 2004*.

Statens offentliga utredningar. *Rättsvis kommunal utjämning*. SOU 2000:127

Skolverket. *Beskrivande data 2005. Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning*. Rapport 265

Socialstyrelsen. *Hälso- och sjukvårdsrapport 2005*. Stockholm 2005

Sveriges Kommuner och Landsting. *Ekonomirapporten*. Stockholm 2005

Sveriges Kommuner och Landsting. *Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2004. Verksamhet och ekonomi i landsting och regioner*. Stockholm 2005

Regeringskansliet. *Kommuner och landsting – organisation, verksamhet och ekonomi*. Fi 2004:42. www.regeringen.se

Till detta avsnitt hör:

Tabell 15. Kostnader för kommunernas verksamheter, löpande priser

Tabell 16. Landstingens kostnader och intäkter efter område